

בין שופר לתפילה

סֵדֶר בְּרִכּוֹת,
אֹמֵר אָבוֹת וּגְבוּרֹת וְקִדְשֵׁת
הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכוּיֹת עִמָּהֶן, וְאֵינוֹ
תּוֹקֵעַ.
קִדְשֵׁת הַיּוֹם, וְתוֹקֵעַ.
זְכוּרוֹת, וְתוֹקֵעַ.
שׁוֹפְרוֹת, וְתוֹקֵעַ.
וְאֹמֵר עֲבוּדָה וְהוֹדָאָה וּבִרְכַת
כְּהֻנִּים,
דְּבָרֵי רַבֵּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.

רֵאשׁ הַשָּׁנָה ה', ה

אָמַר לוֹ רַבֵּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכוּיֹת, לָמָּה הוּא מְזַבֵּיר?
אֶלֶּא אֹמֵר אָבוֹת וּגְבוּרֹת וְקִדְשֵׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכוּיֹת עִם קִדְשֵׁת הַיּוֹם, וְתוֹקֵעַ.
זְכוּרוֹת, וְתוֹקֵעַ.
שׁוֹפְרוֹת, וְתוֹקֵעַ.
וְאֹמֵר עֲבוּדָה וְהוֹדָאָה וּבִרְכַת כְּהֻנִּים:

הרב יוסף דוב סולובייצ'יק סובר שעל פי תפיסתה של המשנה תקיעות השופר הן סוג של תפילה, ובשל כך שובצו בתפילת העמידה של ראש השנה:

וצריך להבין דברים אלו, דאיזה שייכות יש בין מצות תקיעת שופר לבין אמירת ברכות התפילה... ולכאורה מן ההכרח לומר שגדר מצות תקיעת שופר הוא בתורת תפילה ואף שבעלמא מתפללים באמירת לשון – בר"ה שהוא יום הדין... מתפללים דרך תקיעת שופר – תפילה בלי מילים ובלי תיבות, כי אין אנו יודעים באמת את מה לבקש.¹

עצם הרעיון שתקיעות השופר הן סוג של תפילה הולם את דברי התלמוד שהשופר "מכנסת זיכרונות של ישראל לאביהן שבשמים" (בבלי, שבת קלא ע"ב). אולם עיון בדרך התהוותה של ההלכה שבמשנה מאפשר להציע סיבה ספציפית יותר לשיבוץ הזה. רבים ממקורות חז"ל רואים בתקיעת השופר ליווי למערכת הקרבנות.² מסתבר שהמקור לתפיסה זו הוא הפרשנות הקושרת בין פרשת שופר ופרשת התקיעה בחצוצרות,³ "על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם" (במדבר י, י). לאחר החורבן החלה התפילה לשמש תחליף לקרבנות.⁴ תפילת מוסף המירה את קרבן המוסף ואת התקיעות שהיו משולבות בהקרבת הקרבן. בהקשר הזה מדייק התלמוד הירושלמי וטוען שעשרת הפסוקים שבברכת השופרות

עומדים כנגד עשר בהמות שהיו מביאים לקרבן מוסף בראש השנה: "שופרות כנגד ז' כבשים פר ואיל ושעיר" (ראש השנה ד, ז). עוד סובר הירושלמי כי התקיעה בשופר היא בתפילת מוסף דווקא משום שעיקר מצוות היום במוסף, היינו בקרבן מוסף (שם ד, ח). נמצאנו למדים כי שילובה של תקיעת השופר בתפילה נובע מהשילוב המקורי של השופר במערכת הקרבנות. על רקע זה יש לדון במשמעותו המקורית של השילוב הזה, מתוך התבוננות במשמעותו של הקרבן ותפקידו.⁵

¹ סולובייצ'יק, שופר, עמ' יט-כ.

² אלון, פילון, עמ' 106-111. הוא מביא מקורות המעידים כי תפיסה זו ממשיכה בחז"ל, למשל דברי הירושלמי שתקיעת שופר דוחה שבת במקדש, "תני ר' שמעון בן יוחאי: 'זהקרבתם' – במקום שהקרבנות קריבין" (ירושלמי, ראש השנה ד, א [נט ע"ב], וכן שם בהמשך הפרק הלכה ח).

³ אלון, שם, עמ' 106. ראה גם מה שכתבנו בפרק "ארבעה הם פחות מאחד" על ראש השנה א, א, לעיל עמ' 77.

⁴ ראה בבלי, ברכות כו ע"ב.

⁵ אפשר שהקרבן הוא בחזקת דורון המלווה את תקיעת השופר ומעלה את זיכרונות ישראל. כמו כן ייתכן שהקרבנות הקרבן חיונית משום שהיא מביאה לידי התגלות (ראה ויקרא ט, כד) ופותחת לשופר ערוץ תקשורות בין שמים לארץ.